

Kanklių ansamblis „Saulėja“ – lietuviškos tapatybės skambesys Norvegijoje

Etninės kultūros globos taryba 2026-uosius metus paskelbė atmintinais Kanklių metais, prisidėdama prie Lietuvos Respublikos Seimo rezoliucijos dėl Skriaudžių kanklių ansamblio 120-ies metų sukakties minėjimo.

Elena Valiulienė | Žurnalas „Pasaulio lietuvis“

Kanklių ansamblio „Saulėja“ archyvo nuotraukos

1906 metais Skriaudžiuose buvo įkurtas pirmasis Lietuvoje kanklių ansamblis, o 2026 metais minimos 120-osios šio ansamblio įkūrimo metinės. Todėl šis unikalus lietuvių liaudies instrumentas šiandien įgauna dar gilesnę prasmę, o kankliavimas Lietuvoje yra išlikęs kaip ilgametę savito muzikavimo tradiciją tęsiantis gyvasis kultūros paveldo reiškinys. Kanklės – ne tik muzikos instrumentas. Nuo XX a. pradžios kanklės yra laikomos lietuvių kultūros bei Lietuvos nepriklausomybės simboliu ir iki šiol tebenaudojamos kaip tautinio identiteto ženklas, tautos atminties ir dvasinės kultūros simbolis, lydėjęs mūsų protėvius per šimtmečius. Jų skambesyje susilieja gamtos alsavimas, senųjų tradicijų išmintis ir ypatingas ryšys su žmogaus vidiniu pasauliu.

Šiais metais kanklių muzika vis dažniau skamba koncertuose, bendruomenėse, mokyklose ir lietuvių diasporos renginiuose visame pasaulyje. Tai tampa ne tik kultūros puoselėjimu, bet ir gyvu tiltu tarp kartų, tarp Lietuvos ir svetur gyvenančių lietuvių. Kanklių garsai primena, kad net ir toli nuo gimtinės galima išsaugoti savo šaknis, kalbą bei tradicijas.

Kanklių metų proga ypatingas dėmesys skiriamas žmonėms ir kolektyvams, kuriuose puoselėjamas šis instrumentas, perduodamos jo tradicijos jaunajai kartai ir drąsiai siekiama senajam skambesiui atrasti vietą šiuolaikiniame pasaulyje.

Toli nuo Lietuvos, tarp Norvegijos fjordų ir kalnų, vis stipriau skamba lietuviškų kanklių garsai. Rugalande susikūręs kanklių ansamblis „Saulėja“ šiandien tapo ne tik muzikiniu kolektyvu, bet ir gyvu lietuvybės simboliu, jungiančiu bendruomenę, tradicijas ir puoselėjančiu širdžių ryšį su gimtine.

Ansamblio istorija prasidėjo 2024 metų rugsėjį, kai Rugalando lituanistinės mokyklos vadovė Jurgita Jensen pasiūlė mokyklos bendruomenėje pradėti mokyti vaikus groti kanklėmis. Pirmieji penki instrumentai buvo pagaminti meistro Skalmanto Barkausko, o mokyti groti sutiko Evelina Brukienė, Lietuvoje baigusi muzikos mokyklos kanklių klasę. „Pirmąją melodiją – „Du gaideliai“ – paruošėme jau mokslo metų pradžios šventei“, – prisimena ansamblio narės. Netrukus paaiškėjo, kad susidomėjimas kanklėmis bendruomenėje yra daug didesnis, nei tikėtasi. Taip pamažu susiformavo branduolys, gavęs „Saulėjos“ vardą.

2026 metų sausį ansamblis jau atšventė savo pirmąjį gimtadienį. Gyvenant svetur, ryšys su kultūra ir tradicijomis įgauna ypatingą prasmę. Todėl kanklės „Saulėjai“ tapo ne vien muzikos instrumentu. Tai lietuviškos tapatybės ženklas, jungiantis kartas ir padedantis išlaikyti ryšį su šaknimis. „Jų skambesys – švelnus, skaidrus ir

ramus – paliečia iki sielos gelmių. Kanklės glaudžiai susijusios su senąja baltų kultūra, todėl turi ypatingą dvasinę ir kultūrinę vertę“, – sako ansamblio narės.

Pirmosios prie šios idėjos prisijungė Rugalando lituanistinės mokyklos mokytojos – Jurgita, Sandra, Ugnė, Gražvilė ir Angelė. Daugumai jų muzikavimas buvo visiškai nauja patirtis. Tačiau noras mokytis, bendrystė ir meilė lietuviškai kultūrai tapo stipresni už baimes ar abejones. „Mokomės nuolat – po truputį, kantriai ir su dideliu entuziazmu“, – šypsosi ansamblio dalyvės. Vienoms sekėsi lengviau, kitoms reikėjo daugiau laiko, kai kurių gyvenimo aplinkybės pasikeitė, bet galiausiai susiformavo dabartinis ansamblio branduolys – penkios narės ir ansamblio muzikos konsultantė Evelina Brukienė.

Pirmasis oficialus „Saulėjos“ pasirodymas įvyko Rugalando lituanistinės mokyklos Vasario 16-osios renginyje. Nors jaudulio netrūko, ansamblis sugrojo ir sudainavo tris kūrinius. „Po pasirodymo apėmė pakylėjimo jausmas. Supratome, kad kanklės ir lietuviška daina mūsų bendruomenei reiškia kur kas daugiau nei tik muziką. Tai bendrystė, šaknys ir emocinis ryšys su Lietuva.“ Šiandien ansamblio repertuare skamba lietuvių liaudies dainos, Prano Puskunigio „Daina apie senovę“, Veronikos Povilionienės atliekama „O atsimenu namelį“, taip pat Žemynos Trinkūnaitės repertuaro kūriniai – „Saulės dovanos“ ir „Indigo“.

Ansamblio narėms artimos ir sutartinės, ypač atliekamos kartu su skudučiais. Nors šiuo metu didžiausias dėmesys skiriamas lietuviškai muzikai, ateityje „Saulėja“ svajoja kanklių skambesiu prakalbinti ir norvegiškas melodijas – tarsi užmegzti gražų kultūrų dialogą tarp Lietuvos ir Norvegijos.

Ansamblio veikla jau spėjo tapti svarbia Rugalando lietuvių bendruomenės dalimi. Per pusantrų metų „Saulėja“ dalyvavo visuose Rugalando lituanistinės mokyklos renginiuose – Rugsėjo 1-osios, Kalėdų, Vasario 16-osios ir Motinos dienos šventėse. Ansamblis koncertavo renginyje, skirtame M. K. Čiurlionio 150-osioms gimimo metinėms, dalyvavo bendruomenės miuzikle „Pelenė“, grojo norvegų kultūros vakaruose Homersake (*Hommersåk*), net jungtuvių ceremonijoje, kurioje norvegas vedė lietuvaitę.

Šiemet kolektyvo laukia ir ypatinga kelionė – ansamblis jau užsiregistravo pirmą kartą dalyvauti Europos lietuvių dainų šventėje Stokholme. Vis dėlto puoselėti lietuvišką muzikinę kultūrą diasporoje nėra paprasta. Tam reikia ne tik laiko ir motyvacijos, bet ir didžiulio atsidavimo. „Norvegijoje gyvenvietės išsidėsčiusios plačiai, todėl kelionė į repeticiją kartais tampa nemenku logistiniu iššūkiu. Kai

kurias priemones tenka siųstis net iš Lietuvos – net atsarginių kanklių stygų vietoje ne visada galima rasti“, – pasakoja lituanistinės mokyklos vadovė Jurgita Jensen. Tačiau visa tai atperka bendrystė.

Repeticijos „Saulėjoje“ – ne tik muzikinis darbas, bet ir šiltas susitikimų laikas, kupinas pokalbių, kūrybos, juoko ir idėjų. Didelė darbo dalis vyksta namuose, o repeticijose viskas susijungia į vieną bendrą skambesį. Ansamblio narės neabejoja – lietuvybės išsaugojimas pasitelkiant muziką yra prasmingas ir širdžiai labai artimas kelias. „Galbūt niekada nepamatysime galutinio rezultato, tačiau tikslas aiškus – išsaugoti ir perduoti lietuvišką kultūrą ateities kartoms. Muzika leidžia tai daryti natūraliai, jautriai ir nuoširdžiai.“

Šiandien „Saulėja“ ne tik koncertuoja, bet ir ugdo jaunuosius kanklininkus – lituanistinėje mokykloje veikia kanklių būrelis vaikams. Ansamblis viliasi, kad ateityje užaugs ir nauja jaunųjų kanklininkų karta. Kolektyvas atviras visiems norintiems prisijungti – nesvarbu nei amžius, nei muzikinė patirtis. Svarbiausia – noras mokytis ir būti kartu: „Diasporoje bendrystė dažnai tampa daug svarbesnė nei profesionalumas ar pripažinimas. Tokiose veiklose žmonės atranda ne tik naujų talentų, bet ir draugystę, prasmę bei ryšį su Lietuva.“

Kanklių ansamblio „Saulėja“ veikla šiandien įgauna dar gilesnę prasmę. Toli nuo gimtinės gyvenančių lietuvių rankose kanklės tampa ne tik muzikos instrumentu, bet ir gyvu kultūros liudijimu, saugančiu kalbą, tradicijas ir tautinę savastį. Rugalande skambančios kanklės šiandien primena, kad lietuvybė neturi sienų. Ji gyva ten, kur žmonės suburia daina, bendrystė ir bendras tikslas. „Saulėjos“ istorija rodo, kad net mažas bendruomenės sumanymas gali išaugti į prasmingą kultūrinį reiškinį, įkvepiantį ir vaikus, ir suaugusiuosius iš naujo atrasti savo šaknis.

Tarp Norvegijos kalnų ir fjordų sklindantis kanklių skambesys šiandien tampa tarsi nematomas, bet labai tvirtas tiltas į Lietuvą – kupinas šviesos, atminties ir meilės savo kultūrai. Ir kol šios stygos skambės, tol gyvuos ne tik muzika, bet ir lietuviška dvasia svetur. Savo klausytojams „Saulėja“ siunčia paprastą, tačiau labai jautrią žinią: „Norime, kad mūsų muzika žmonėms primintų namus, šaknis, šilumą ir bendrystę. O kanklių stygomis tikimės perduoti tai, kas gražiausia – jausmingą širdies skambesį.“

Straipsnis spausdintas metraštyje „Pasaulio lietuvis“, 2026 metai Nr. 589.

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorių.

Žurnalą įsigyti galite čia